

Študentská vedecká aktivita

Sociálny rozmer miestneho zdaňovania

Katarína Tkáčová

Sekcia: Verejná ekonomika a regionálny rozvoj

Konzultant: JUDr. Ing. Ladislav Poliak

Banská Bystrica
2016

OBSAH

ÚVOD.....	3
1. Teoretické vymedzenie problematiky	4
1. Metodika práce	9
2. Výsledky a diskusia.....	10
ZÁVER.....	16
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	18
PRÍLOHY	20

ÚVOD

Sociálna politika ako taká zohráva v dnešnej spoločnosti dôležitú úlohu. Mnohí ani len netušia, čo pojem „sociálna politika“ predstavuje, a to napriek skutočnosti, že sa s ňou stretávame pomerne často. Tento pojem nie je síce jednoznačne definovaný, avšak dôležitým cieľom je pochopiť systém sociálnej politiky realizovanej najmä na regionálnej a municipálnej úrovni. Sociálnu politiku je možné realizovať prostredníctvom rôznych nástrojov. V rámci miestnej samosprávy ju možno uplatňovať aj prostredníctvom miestnych daní, kde sa dôraz kladie na poskytovanie úľav, príp. úplné oslobodenie od daní za určitým účelom. Konkrétne podmienky si však obce stanovujú samostatne v rámci svojich možností na základe vlastného uváženia. V súčasnosti sa na území našej krajiny nachádza mnoho sociálne ohrozených rodín, preto je otázkou, či je aspekt sociálnej politiky prostredníctvom zníženia, či oslobodenia daní dostatočne efektívny.

Realizácia sociálnej politiky prostredníctvom daní – daňovej politiky prináša tiež zníženie daňových príjmov územnej samosprávy. Kvantifikácia daňových strát vzhľadom na realizáciu sociálnej politiky závisí od jednotlivých prípadov, kedy obec stanovuje úľavy i oslobodenia od vopred stanovených daní.

V teoretickej časti sa sústredíme na vymedzenie sociálnej a daňovej politiky, ako aj ich vzájomné pôsobenie. Pre spracovanie analytickej časti sme si vybrali mesto Bardejov, nakoľko nás zaujal rozbor a uplatňovanie sociálnej politiky v rámci konkrétnych daní. Využili sme možnosť komunikácie s príslušnými zamestnancami mestského zastupiteľstva, ako i s vedením oddelenia daní a poplatkov. Poskytnuté informácie pre spracovanie analýzy sme využili v druhej časti práce.

1. Teoretické vymedzenie problematiky

Môžeme povedať, že sociálna politika predstavuje neoddeliteľnú súčasť oblasti verejnej správy a verejnej ekonomiky, a to najmä z dôvodu potreby riadenia procesov v spoločnosti. Z názvu je však zrejmé, že ide o politiku, ktorá sa orientuje na človeka, jeho osobný rozvoj, kvalitu života a na rozvoj podmienok, v ktorých človek žije. Sociálna politika v širšom slova zmysle predstavuje konkrétnu činnosť štátu i štátnych subjektov, prostredníctvom ktorých pôsobí na sociálnu sféru spoločnosti. (Žižková, 2010, s. 24-25)

Možno povedať, že činnosť sociálnej politiky je riadená jej subjektom. Existujú viaceré subjekty, ktoré riadia a organizujú činnosť sociálnej politiky. Za najdôležitejší subjekt sa považuje štát, vzhľadom na svoj mocenský charakter. Vlastnou sociálnou politikou tlmí napätie v spoločnosti a stabilizuje pomery z dôvodu realizácie a rozvoja sociálnych subjektov. (Botek, 2009, s. 65)

Druhým najvýznamnejším subjektom sociálnej politiky je obec, vzhľadom na to, že má k občanom najbližšie. Podľa zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (§4 ods.3 a §11 ods.4) a zákona č.416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov medzi kompetencie obcí patrí vnútroštátna, zahraničná a medzinárodná spolupráca, verejné zhromaždenia, orgány a hlasovanie obyvateľstva, stanoviská, vydávanie všeobecných záväzných nariadení, hromadná doprava, komunikácie, zeleň, verejné priestranstvá, ochrana prírody, čistota, zásobovanie teplom, vodou, elektrikou a plynom, kanalizácia, komunálny odpad, miestny rozvoj, stavebné konanie i územné plánovanie, predškolské zariadenia, základné školstvo a umelecké školy, bývanie, kultúra, sociálne služby, zdravotníctvo, osvedčovanie listín, matrika.

Obce a VÚC sú financované prostredníctvom daňových a nedaňových príjmov. Jednou z povinností štátu je zabezpečovanie financovania subjektov, na ktoré preniesol kompetencie v zmysle ustanovenia čl.71 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky č.460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov. Medzi neštátne organizácie, ktoré tiež spadajú pod subjekt sociálnej politiky, môžeme zahrnúť aj VÚC či mestá (z hľadiska samosprávnej pôsobnosti), avšak neštátne organizácie sa sústreďujú skôr na skupiny obyvateľov alebo združenia, ktoré na základe svojho vlastného rozhodnutia pomáhajú vybraným občanom. K takýmto subjektom môžeme zaradiť aj medzinárodné organizácie s celoštátnou pôsobnosťou, kde patrí aj Organizácia spojených národov (OSN), Organizácia pre vzdelanie,

vedu a kultúru (UNESCO) či Detský fond (UNICEF). Organizácie s regionálnou pôsobnosťou predstavujú Európska únia a Rada Európy. (Botek, 2009, s. 68-70)

Súčasťou systému sociálnej politiky sú zložky, ktoré danú politiku tvoria. Medzi tieto zložky spadajú politiky rôzneho zamerania, ktoré sú špecifické pre svoju oblasť. Cieľom politiky sociálneho zabezpečenia je predchádzať, zmiernovať či úplne odstraňovať následky spôsobené rôznymi udalosťami občanov v sociálnej sfére. Rodinná politika sa zameriava najmä na ochranu a podporu rodiny ako inštitúcie, vzhľadom na jej nenahraditeľnosť. Pod politikou zamestnanosti rozumieme súhrn opatrení, prostredníctvom ktorých štát vytvára podmienky v rámci trhu práce s ohľadom na rovnováhu a zároveň efektívne využitie síl na trhu práce. Bytová politika je charakteristická ovplyvňovaním spoločensko-ekonomických procesov, ktoré úzko súvisia s potrebou bývania a jej uspokojovaním. Zdravotná politika sa sústreďuje na ochranu zdravia a zlepšenie zdravotného stavu občanov. Rozvoju výchovy, vzdelávania a školstva, ktoré sú súčasťou základných atribútov sociálnej politiky sa venuje vzdelávacia politika. Kultúrna politika je zameraná na vytváranie podmienok pre kultúrne statky, služby z hľadiska ich produkcie, distribúcie i recepcie. (Benčo, 2000, s. 51-151)

Daňová politika sa sústreďuje na uplatňovanie i využívanie daní, ako aj ich nástrojov slúžiacich na ovplyvňovanie ekonomických procesov na makro a mikro úrovni. Pôsobenie štátnej hospodárskej politiky a jej cieľov vplýva na nástroje, aj všeobecný charakter daňovej politiky. Keďže ciele hospodárskej politiky sú definované širokospektrálne, vzhľadom na zohľadňovanie záujmov rôzneho typu¹, môžeme povedať, že súvisia so všetkými oblasťami ekonomiky. Daňová politika je tak úzko spätá nie len s hospodárskou politikou, ale i ostatnými politikami, vrátane sociálnej. Predmetom daňovej politiky je tak uplatňovanie opatrení a zásad týkajúcich sa daní s ohľadom na sociálne, politické a ekonomické ciele štátu. (Schultzová, 2010, s. 11-12)

Prevažná časť príjmov verejného rozpočtu je získavaná práve prostredníctvom daňového systému - daní. Štát následne tieto financie používa na zabezpečovanie statkov a služieb, ktorých hlavným cieľom je uspokojovanie potrieb obyvateľov, čím by mal prispievať k ekonomickému rozvoju štátu.

Jednou z oblastí financovania je sociálna sféra. Každá zložka sociálnej politiky tak musí byť financovaná z dôvodu možnosti zabezpečovania daných služieb poskytovaných jednotlivcom alebo skupinám. Tomeš (2010) tvrdí, že činnosti sociálneho charakteru sú financované prostredníctvom príjmov z priamych a nepriamych daní, avšak väčší dôraz kladie

¹ Záujmy sociálne, politické, ekonomické, obranné, etické a i.

na výnosy z nepriamych daní², ktoré podľa neho predstavujú dôležitejšiu časť príjmov rozpočtu štátu. (Tomeš, 2010, s. 356) Môžeme však povedať, že financie na poskytovanie sociálnych činností sú hradené z výnosov všetkých daní.

Systém sociálneho zabezpečenia je od roku 1994, kedy bola zriadená Sociálna poisťovňa financovaný prostredníctvom fondov³, čím výdavky verejného rozpočtu výrazne poklesli. Podpora rodinnej politiky je uskutočňovaná prostredníctvom poskytovania rôznych príspevkov, či dávok, ako sú materské príspevky, pôrodné, prídavky na deti, ale aj poskytovanie rôznych novomanželských pôžičiek. Čo sa týka politiky zamestnanosti, trh práce v súčasnosti neponúka dostatok voľných pracovných pozícií, preto je skutočne dôležité, aby sa štát touto otázkou zaoberal. Podpora v nezamestnanosti je vyplácaná na základe vopred stanovených kritérií z Fondu zamestnanosti, do ktorého sú odvádzané povinné príspevky⁴. (Benčo, 2000, s. 58-84) Bytová politika môže byť finančne podporovaná priamou alebo nepriamou formou. K priamej forme patrí finančná podpora slobodných a mladých občanov, ale i poskytovanie príspevkov osobám a rodinám s nízkymi príjmami. Vyplácané štátne príspevky na stavebné sporenie, zníženie daňového zaťaženia vlastníkov bytov a bonifikácia úrokov hypotekárnych úverov predstavujú nepriamu formu poskytovania finančnej podpory. (Polonský – Pillárová, 2002, s. 79-80) Zdravotníctvo je v súčasnosti financované zdravotnými poisťovňami, ktoré hradia primárnu zdravotnú starostlivosť, spoločné liečebné a vyšetrovacie zložky, ústavnú starostlivosť a špecializovanú ambulantnú starostlivosť. Okrem zdravotných poisťovní je zdrojom financovania zdravotníckych zariadení aj štát, resp. Ministerstvo zdravotníctva SR, ktoré financuje rôzne zariadenia, ústavy, domovy pôsobiace v tejto oblasti. Mimorozpočtové zdroje môžu taktiež zohrávať úlohu vo financovaní zdravotníctva, avšak v podstatne menšej miere ako štát a zdravotné poisťovne. Znamená to, že do istej miery môže byť zdravotníctvo financované aj miestnym rozpočtom. (Benčo, 2000, 115-117) Pod politikou vzdelávania rozumieme systém školstva, ktorý môžeme členiť na regionálne školstvo (stredné školy, základné školy, materské školy, jazykové školy, základné umelecké školy, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a školské zariadenia) a vysoké školstvo (verejné vysoké školy). Systém regionálneho školstva môže byť financovaný zo štátneho rozpočtu prostredníctvom Ministerstva školstva, vedy, výskumu

² DPH, spotrebné dane.

³ Nemocenský, starobný, invalidný, úrazový, garančný, správny, fond poistenia v nezamestnanosti a fond solidarity.

⁴ Platia zamestnanci, zamestnávateľia, SZČO a občania s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky pracujúci v zahraničí.

a športu SR⁵ a tiež z rozpočtovej kapitoly Ministerstva vnútra⁶. Z výnosov plynúcich z podielovej dane VÚC a obcí sú financované MŠ, JŠ, ŠZ a ZUŠ, ktorých zriaďovateľom sú obce a VÚC, ale i cirkevní či súkromní zriaďovatelia. Verejné vysoké školy získavajú dotácie zo štátneho rozpočtu plynúce z rozpočtovej kapitoly Ministerstva školstva. (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2013)

Obecný rozpočet je súčasťou finančného systému každej municipality, ktorý plní rôzne funkcie. Obsahom municipálneho rozpočtu sú jeho príjmy a výdavky. Obecný rozpočet je zložený z rozpočtu finančných operácií, bežného rozpočtu a kapitálového rozpočtu. Medzi príjmy obecných rozpočtov z hľadiska bežného obdobia patria daňové príjmy, nedaňové príjmy⁷, dotácie⁸, ostatné príjmy⁹ a tiež úvery – krátkodobé. (Švantnerová – Kožiak, 2005, s. 71-72)

Určitou časťou daňových príjmov obecného rozpočtu je podielová daň plynúca zo štátneho rozpočtu cez daňové úrady. Podielovou daňou rozumieme daň, ktorej výnos neplynie iba do jedného rozpočtu. Zaraďujeme k nej daň z príjmov fyzických osôb, kde sa daňový výnos prerozdeľuje do rozpočtu vyšších územných celkov a rozpočtu obcí. Ďalšou zložkou daňových príjmov bežného rozpočtu sú miestne dane, ktorých výnos plyní priamo do rozpočtov obcí. (Belajová – Balážová, 2004, s. 96-100)

V zmysle §2 ods. 1 zákona č.582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o miestnych daniach“) obec môže ukladať daň z nehnuteľností, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za psa, daň za ubytovanie, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za predajné automaty, daň za jadrové zariadenie, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta. Vzhľadom na to, že poplatok za drobné stavebné odpady a komunálne odpady je legislatívou uznaný za daňový príjem, môžeme ho priradiť k miestnym daniam.

Miestne dane a poplatky musia byť upravené vo Všeobecnom záväznom nariadení každej obce za podmienky, že VZN nie je v rozpore s Ústavou SR a zákonmi platnými na území SR. S tým je spojený aj sociálny aspekt pri plnení jednotlivých funkcií daní.

⁵ Školy v pôsobnosti VÚC.

⁶ Vzdelávacie inštitúcie v pôsobnosti obcí, cirkevného a súkromného zriaďovateľa, a okresného úradu v sídle kraja (MŠ so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, školské zariadenia).

⁷ Poplatky za služby, príjmy od vlastných zriadených neziskových organizácií, správne poplatky, zisk z vlastnej podnikateľskej činnosti, prijaté úroky, podiel zo zisku od vlastných založených obchodných spoločností, prijaté splátky z úverov a pôžičiek, iné príjmy.

⁸ Účelové, neúčelové dotácie.

⁹ Výnosy zo zbierok, finančné dary, združené prostriedky, iné.

Nakoľko je obec kompetentná v rámci potreby rozhodovať o zavedení novej miestnej dane, jednu z možností sociálnej funkcie predstavuje schopnosť obce rozhodovať o zrušení existujúcej dane alebo o nezavedení novej dane. Obec však môže uplatňovať sociálny aspekt cez miestne dane aj pomocou oslobodenia od daňovej povinnosti daňovníka za podmienky dodržania zásady materiálnej rovnosti. Oslobodenie od daní sa viaže na miestne dane¹⁰ spojené s užívateľským, majetkovým, príp. iným právom (priamou formou) a tiež na miestne dane plynúce z jednotlivých aktivít, kde patrí daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za jadrové zariadenie a daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta (nepriamou formou prostredníctvom zvýhodnenia realizátora na základe posudku obecného zastupiteľstva). Poskytované úľavy z daňových povinností zohľadňujú určité kritéria, kde najčastejšie patrí zdravotný stav obyvateľstva, vek a účel¹¹. Ďalšou možnosťou uplatnenia sociálneho rozmeru je spojené s daňovou exekúciou, kedy obec môže uložiť výnimku vymáhania daňovej povinnosti za vopred stanovených podmienok. (Poliak, 2014, s. 63-66)

¹⁰ Daň z nehnuteľností, daň za psa, poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

¹¹ Pri dani z nehnuteľností napr. budova školy, zdravotníctva, a pod.

1. Metodika práce

Cieľom tejto práce je priblížiť a vyhodnotiť využívanie miestnych daní pri realizácii sociálnej politiky konkrétnej obce so zameraním na identifikáciu spôsobov, dôvodov a problémov ich implementácie a s tým spojená formulácia návrhov i odporúčaní. Predmet práce predstavuje využívanie miestnych daní z hľadiska realizácie sociálnej politiky konkrétnej obce, ktoré sme skúmali na území mesta Bardejov.

Základom riešenia práce bolo zhodnotenie dostupnej literatúry týkajúcej sa danej témy. Na základe dostupných zdrojov vybranej obce sme spracovali rozbor jednotlivých miestnych daní zavedených na území obce, pričom sme zdôraznili význam a využitie miestnych daní ako nástroja podpory sociálnej politiky vybraného mesta. Následne sme získané poznatky o spôsoboch implementácie sociálnej funkcie miestnych daní jednotlivých obcí komparovali a zhodnotili.

Spracovanie analytickej časti je orientované na mesto Bardejov nachádzajúce sa na východe Slovenskej republiky v Prešovskom samosprávnom kraji. Poznatky a informácie pre spracovanie sme získavali z všeobecne záväzného nariadenia tejto obce, ktoré sa zaoberá konkrétnou úpravou jednotlivých daní. Materiálom pre spracovanie analytickej časti boli výstupy normotvornej činnosti analyzovanej vzorky vo veciach miestnych daní, účinné v čase tvorby práce. Pre potreby predkladanej práce bolo prioritne riešené zameranie daňovej politiky analyzovanej vzorky na rok 2016.

2. Výsledky a diskusia

Mesto Bardejov leží na východe Slovenskej republiky a je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Považuje sa za jedno z najkrajších historických miest na území našej krajiny. Cestovný ruch je tam rozvinutý najmä vďaka Bardejovským kúpeľom, ktoré majú vysokú návštevnosť. Svojím historickým námestím a pamiatkovými rezerváciami sa Bardejov preslávil v roku 2000, kedy bol významný práve vďaka zápisu do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Na území Bardejova je v súčasnosti platné všeobecne záväzné nariadenie mesta č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní, ktoré doposiaľ každým rokom nadobudlo niekoľko zmien a doplnkov. Bolo schválené 15. 12. 2011 a jeho schválením i nadobudnutím účinnosti sa zrušilo všeobecne záväzné nariadenie mesta Bardejov č. 59/2004 o určení náležitostí miestnych daní v znení neskorších zmien a doplnkov, ale tiež všeobecne záväzné nariadenie mesta Bardejov č. 104/2010 o podmienkach určovania a vyberania dane z nehnuteľností pre rok 2011.

Na základe §98 zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov mesto Bardejov ukladá obyvateľom mesta daň z nehnuteľností, daň za psa, daň za ubytovanie, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za nevýherné hracie prístroje a taktiež daň za predajné automaty, ktoré nadobudli účinnosť dňa 1. 1. 2012.

Súčasťou dane z nehnuteľnosti je daň zo stavieb, daň z pozemkov a daň z bytov, ktoré sú upravované samostatne. Základom dane z pozemkov je podľa §7 zákona o miestnych daniach hodnota pozemku za 1 m^2 vynásobená jej plochou v m^2 . Pri výpočte základu dane je tak dôležité poznať hodnotu pozemku, ktorá je súčasťou znaleckého posudku. V prípade, že daňovník nepredloží znalecký posudok, do úvahy sa berie hodnota pozemku stanovená správcom dane, a to $0,15 \text{ €/m}^2$. Platí to však na lesné pozemky, na ktorých sa nachádzajú rybníky i ostatné plochy využívané na vodné hospodárstvo a tiež lesné hospodárstvo. Za stavebné pozemky určilo mesto Bardejov hodnotu pozemku vo výške 25 €/m^2 , čo predstavuje výrazne nižšiu hodnotu ako je zákonom stanovená pre okresné mestá - $46,47 \text{ €/m}^2$. Hodnoty jednotlivých pozemkov sú uvedené v prílohách zákona č. 582/2004 Z. z. Na ornú pôdu zákon stanovuje $0,2937 \text{ €/m}^2$ a v prípade trvalých trávnatých porastov $0,0388 \text{ €/m}^2$.

Ročnú sadzbu dane z pozemkov mesto stanovilo na všetky druhy pozemkov, a to vo výške 0,75 %. Konkrétne sadzby pri jednotlivých zložkách dane z bytov a dane zo stavieb sú obsahom samostatnej prílohy č. 2.

Na základe zákona č. 582/2004 Z. z. je na území Bardejova stanovené oslobodenie od dane z nehnuteľností v zmysle § 17 ods. 2 písm. c), d), f), i) a j) uvedené v prílohe č. 1. Okrem týchto oslobodení od dane z pozemkov tam spadá aj písm. b), e) a h) § 17 ods. 2, ktoré však môžeme zaradiť pod realizáciu sociálnej politiky obcí. Patria sem pozemky cintorínov, urnové háje, kolumbáriá a rozptylové lúky, pozemky verejných športovísk, priestorov, ale aj prístupných parkov a samozrejme školské pozemky, i pozemky školských zariadení prostredníctvom ktorých sa podporujú aktivity i vzdelávanie občanov daného územia. Na základe komunikácie s vedúcim oddelenia daní a poplatkov sme však zistili, že mesto oslobodzuje tie pozemky, ktorých užívanie ich vlastníkmi môže byť obmedzené z dôvodu ich využívania širšou verejnosťou. Oslobodené od dane sú tiež stavby, ktoré slúžia školským zariadeniam, školám, galériám, kinám, múzeám, výstavným sieňam i osvetovým zariadeniam, čo vyplýva z § 17 ods. 3 zákona č. 582/2004. Vzhľadom na dlhodobu zložitú situáciu vo financovaní škôl mesto od roku 2005 využíva všetky zákonné možnosti na poskytnutie daňových zvýhodnení školám, čo je dostatočným dôvodom pre oslobodenie od dane zo stavieb patriacim školám a školským zariadeniam. V ostatných prípadoch môžeme aspekt sociálnej politiky hľadať práve v podpore rozvoja kultúry na území mesta.

Na základe všeobecného záväzného nariadenia mesta Bardejov sme zistili, že mesto upravuje aj zníženie dane, a to vo výške 50% z dane viažuce sa na pozemky, ktoré sú funkčne spojené so stavbami užívanými verejnou dopravou a tiež 90% z dane na výmole, roklíny a vysoké medze s kroviskami či kamením. Stavby, ktoré sú využívané knižnicami sú taktiež predmetom úpravy zníženia dane v rámci všeobecného záväzného nariadenia mesta Bardejov a v zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 582/2004 Z. z., a to vo výške 75% z daňovej povinnosti. Tieto stavby za účelom využívania knižníc taktiež spadajú pod sociálny aspekt vzhľadom na rozvoj a podporu kultúry mesta.

Stavby slúžiace na bývanie a tiež drobné stavby s doplnkovou funkciou pre hlavnú stavbu, ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území Dlhá Lúka a v katastrálnom území Bardejovská Nová Ves majú v zmysle § 12 ods. 2 zákona č. 582/2004 Z. z. ročnú sadzbu dane osobitne stanovenú správcom dane, a to vo výške 0,205 €. V prípade viacpodlažných stavieb stanovuje mesto Bardejov príplatok vo výške 0,10 € za každé ďalšie podlažie s výnimkou prízemia.

V prípade dane za psa sa sadzba dane mení v závislosti od prostredia, v ktorom sa psy nachádzajú, ako i v závislosti od vlastníka psa, čo si môžeme všimnúť v tabuľke č. 1.

Tabuľka 1 Ročná sadzba dane za psa

Miesto/vlastník	Sadzba dane v €
Bardejovské Kúpele	34
Chaty/stavby slúžiace na rekreáciu	34
MPR ¹²	20
Rodinné domy – ostatné časti a ulice mesta	17
Osamelo žijúci dôchodca nad 70 rokov	5
Člen Kynologického klubu Bardejov	5

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe VZN mesta Bardejov č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní

V týchto prípadoch môžeme pozorovať realizáciu sociálnej politiky mesta Bardejov v prípade osamelo žijúcich dôchodcov, ktorí dovŕšili 70 rokov. Mesto Bardejov zohľadňuje potreby starších občanov práve prostredníctvom zníženia sadzby dane, čo v takomto prípade môžeme pokladať za efektívne z hľadiska uskutočňovania sociálnej politiky mesta vzhľadom na osamelosť dôchodcov, ktorých sa dané opatrenie týka. V mnohých prípadoch ide o situácie, kedy práve pes je jediným spoločníkom seniorov. Formuláciu „osamelo žijúci dôchodcovia“ preto použili z dôvodu zabránenia zneužívania tohto ustanovenia v prípadoch, kedy vo viacgeneračných domácnostiach boli psy často účelovo „prepisovaní“ na najstarších členov za účelom zníženia daňovej povinnosti. Podmienkou uplatnenia jednotlivých sadzieb dane v posledných dvoch prípadoch je tak podanie písomnej žiadosti, a to najneskôr do 31. januára zdaňovacieho obdobia.

V zmysle článku 9 ods. 2 všeobecne záväzného nariadenia mesta Bardejov rozumieme verejným priestranstvom pozemky nachádzajúce sa vo vlastníctve mesta, ku ktorým má verejnosť prístup. Podstatou dane za užívanie verejného priestranstva je jeho osobitné užívanie, ktoré predstavuje predmet dane. Všeobecne záväzné nariadenie mesta Bardejov vymedzuje osobitné užívanie verejného priestranstva ako umiestnenie:

¹² Mestská pamiatková rezervácia, ďalej len „MPR“.

- Letnej terasy,
- Garáže prenosného charakteru,
- Pohyblivých reklamných pútačov a tabúl,
- Zariadenia na poskytovanie služieb i predajného zariadenia,
- Stavebného materiálu, kontajnera, lešenia, stavebného zariadenia, oplotenia či iného zariadenia na vyhradenie verejného priestranstva za účelom zriadenia staveniska (pri stavebných a rekonštrukčných prácach,
- Zariadenia lunaparku, cirkusu, drobných zábavných zariadení¹³ a iných atrakcií.

Okrem jednotlivých umiestnení rôznych zariadení sem zaraďuje aj státie motorového vozidla v rámci vymedzeného verejného priestranstva a tiež iný záber verejného priestranstva, pod ktorým rozumie akúkoľvek hnutelnú vec umiestnenú na vymedzenom verejnom priestranstve, ktorú nemožno zaradiť do vyššie spomínaných umiestnení.

Sadzby dane, ktoré sú stanovené na základe umiestnenia jednotlivých zariadení, bližšie uvádza tabuľka č. 2.

¹³ Strelnice, hojdačky, kolotoče atď.

Tabuľka 2 Sadzby dane za užívanie verejného priestranstva v meste Bardejov

Zariadenie a jeho umiestnenie		Sadzba dane v €
Stavebné zariadenie, materiál, lešenie, kontajner, oplotenie a iné zariadenie za účelom zriadenia staveniska	Bardejovské kúpele a MPR	0,350
	Mestské časti a ostatné lokality mesta	0,200
Letná terasa	MPR	0,085
	Mimo MPR	0,050
Predajné zariadenie a zariadenie na poskytovanie služieb		0,085
Prenosná garáž	Plechové, sklápacie typizované garáže	0,080
	Gumotextilné, sklápacie typizované garáže	0,070
	Plechové/gumotextilné garáže pre držiteľov preukazu ŤZP	0,040
	Netypizované prenosné garáže	0,200
Státie motorového vozidla	Vozidlá taxislužieb	0,055
	Autobusy	0,085
Zariadenie cirkusu, lunaparku a drobných zábavných zariadení		0,350
Pohyblivé reklamné pútače a tabule		0,055
Iný záber verejného priestranstva		0,350

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe VZN mesta Bardejov č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní

Mesto Bardejov v aktuálnom všeobecne záväznom nariadení v článku 11 ods. 1 upravuje oslobodenie od dane viažuce sa na športové i kultúrne podujatia organizované na vymedzenom verejnom priestranstve, ktoré nie sú podmienené vstupným poplatkom, na podujatia organizované za účelom verejnoprospešným a charitatívnym, ale tiež na podujatia organizované sociálnymi či zdravotníckymi zariadeniami, mestskými príspevkovými a rozpočtovými organizáciami, školskými zariadeniami, občianskymi združeniami a Slovenským Červeným krížom, ktoré sa zameriavajú na ochranu prírody, ako i krajiny. Vo

všetkých uvedených prípadoch oslobodenia od dane je možné vnímať sociálny rozmer, a to najmä vďaka účelu a cieľu organizovania jednotlivých podujatí. Mesto bolo motivované snahou zjednodušiť organizovanie podujatí nekomerčného charakteru na verejných priestranstvách. Tvrdí, že ide väčšinou o podujatia organizované školami, neziskovými inštitúciami a pod., kde je zrejmy ich verejnoprospešný charakter.

Sadzbou dane za ubytovanie na území mesta je 1 € za noc a osobu. V prípade osôb nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi a osôb prechodne ubytovaných v jednom z typov ubytovacieho zariadenia, ktorí vlastnia liečebný poukaz typu A je sadzba 0,10 €. Od dane sú oslobodené osoby evidované na prechodný pobyt, ktorí sa odplatne ubytujú v jednom zo zariadení ponúkajúcich ubytovanie a tiež študenti navštevujúci školské zariadenia pôsobiace na území mesta Bardejov za podmienky prechodného ubytovania v študentskom domove. Na základe oslobodenia od dane v prípade študentov je možné vnímať sociálny aspekt hlavne z hľadiska podpory vzdelávania.

Za kalendárny rok a jeden predajný automat stanovilo mesto sadzbu dane na 60 €. V prípade ponuky tabakových výrobkov a alkoholických nápojov v rámci predajného automatu je určená daň vo výške 100 €. Od dane mesto oslobodzuje predajné automaty nachádzajúce sa v priestoroch školských zariadení, ako sú základné a stredné školy, a to v období priebehu letných prázdnin, čiže v mesiacoch júl a august okrem automatov nachádzajúcich sa v priestoroch ubytovania študentov – študentských domovov. Predajné automaty ponúkajúce ochranné prostriedky proti šíreniu pohlavných nákazlivých chorôb mesto tiež oslobodzuje od daňovej povinnosti, čo môžeme vnímať ako realizáciu sociálnej politiky, ktorej cieľom je ochrana obyvateľov. Ustanovenie, by malo viesť k podpore šírenia predajných automatov, u ktorých je zrejmy verejný záujem. Je potrebné dodať, že túto možnosť na území mesta Bardejov doposiaľ nevyužil žiadny dodávateľ takéhoto typu automatov.

Správca dane stanovuje sadzbu dane za nevýherné hracie prístroje za kalendárny rok, a to zvlášť za bowlingovú dráhu, ktorej výška dane predstavuje 80 € a 50 € v prípade ostatných nevýherných hracích prístrojov.

Mesto Bardejov vo všeobecne záväznom nariadení uvádza, že daň, ktorá predstavuje sumu do 1 € mesto vyrubovať nebude, čo je možné vnímať ako výhodu napr. v prípade držiteľov kúpeľného preukazu pri krátkodobých liečebných pobytoch.

ZÁVER

Na základe zistených skutočností možno povedať, že uplatňovanie sociálnej politiky mesta Bardejov prostredníctvom miestnych daní je využívané na princípe poskytovania úľav, či oslobodenia. Mesto poskytuje úľavy, či oslobodenia od daní väčšinou v prípade pozemkov, zariadení a udalostí, ktoré poskytujú občanom konkrétne služby zamerané na rast, ochranu, podporu a vývoj spoločenského života, ako je napríklad vzdelávanie, či kultúrny život, čo predstavuje skôr kolektívny charakter/spotrebu. Naopak neposkytuje dostatočné množstvo špecifických úľav vzťahujúcich sa na život občanov, ako v prípade zdravotne ťažko postihnutých osôb, dôchodcov a iných sociálne ohrozených skupín. V rámci tejto problematiky poskytuje len základnú úľavu, a to v prípade dani za psa, kde oslobodzuje osamelo žijúcich dôchodcov.

Dôvodom neuplatňovania dostatočného sociálneho rozmeru je podstata miestnych daní. Miestne dane mesto pokladá za relatívne najdôležitejší zdroj príjmov obecného rozpočtu, ktoré sú nepostrádateľné pre riadny výkon samosprávy a to najmä so zreteľom na starostlivosť o všestranný rozvoj územia obcí a potreby ich obyvateľov. Uplatňovanie sociálnej politiky vzťahuje na štát, ktorý odôvodňuje dostatkom konkrétnych a adresných nástrojov na zmiernenie nepriaznivých životných podmienok zdravotne postihnutých občanov a sociálne ohrozených skupín. Ako sme však spomínali, obec má k občanom najbližšie, čo znamená, že vie určiť potreby občanov efektívnejšie, ako štát. Taktiež zastávajú názor, že ani samotný vek nemá ako kritérium na poskytnutie úľavy veľkú výpovednú hodnotu a má opodstatnenie skôr v regiónoch, kde sú výrazné rozdiely medzi výškou dôchodkov a výškou príjmov ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Je pravdou, že pri schválení a uplatnení sociálneho aspektu v rámci daňovej politiky je potrebné vnímať viacero faktorov, ako je finančná stránka obce, geografická poloha obce, stav a štruktúra obyvateľov mesta, členenie obyvateľov z hľadiska disponibilných príjmov a mnoho iných aspektov. Okres Bardejov patrí medzi regióny s najnižšou priemernou mzdou a najvyššou nezamestnanosťou v rámci územia Slovenskej republiky, preto môžeme povedať, že zdroje príjmov mesta sú potrebné viac, ako v iných územiach. Stratégiou mesta je vytvorenie podmienok pre dôstojné a atraktívne miesto na život pre všetkých občanov bez ohľadu na ich vek, či sociálny status.

Napriek tomu by však mali zohľadňovať potreby a životné situácie svojich občanov vo väčšej miere. Možno povedať, že najdôležitejšiu zložku miestnych daní predstavuje práve daň

z nehnuteľností, kam zaraďujeme pozemky, stavby, bytové a nebytové priestory. Jednou z možností je tak zníženie sadzby dane z nehnuteľností slúžiacich k osobnej spotrebe, čo však ale nie je dostatočne efektívne z hľadiska rozpočtu mesta. Ďalším riešením môže byť zavedenie systému sadzby daní založeného na princípe platobnej schopnosti vertikálneho charakteru, čo znamená, že občania s vyššími disponibilnými príjmami by platili vyššie dane, zatiaľ čo občania s nižšími príjmami by platili dane nižšie. Podobné zavedenie systému by mohlo fungovať aj v prípade nehnuteľností, kde by sme do úvahy brali ceny využívaných nehnuteľností, čo v konečnom dôsledku predstavuje princíp „vyššia cena – vyššia daň“.

Prostredníctvom zavedenia tohto systému je možné vnímať spravodlivosť, ako aj efektívnosť z hľadiska občanov i rozpočtu mesta Bardejov. Na jednej strane ide o relatívne spravodlivo založený daňový systém s ohľadom na príjmy občanov. Naopak nižšie daňové príjmy by tak boli doplnené vyššími, čo by vo väčšej miere rozpočet mesta ovplyvniť nemalo.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BELAJOVÁ, A. – BALÁŽOVÁ, E. 2004. *Ekonomika a manažment územnej samosprávy*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. s. 185, ISBN 80-8069-458-3

BENČO, J. a kol. 2000. *Sociálna politika a sociálny rozvoj*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB. s. 224, ISBN 80-8055-367-X

BOTEK, O. 2009. *Sociálna politika pre sociálnych pracovníkov*. Piešťany: PNprint. s. 109, ISBN 978-80-970240-0-0

POLIAK, L. 2014. Sociálna funkcia miestnych daní. In: *Manažment podnikania a vecí verejných – Dialógy*, Ročník IX. Číslo 23/2014, s. 61-68, Bratislava: Slovenská akadémia manažmentu, ISSN 1337-0510

POLONSKÝ, P. – PILLÁROVÁ, Z. 2002. *Kapitoly zo sociálnej politiky*. Liptovský Mikuláš: Lesnícka informačná agentúra. s. 97, ISBN 80-968753-6-1

SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2007. *Daňovníctvo. Daňová teória a politika*. Bratislava: Iura Edition. s. 200, ISBN 978-80-8078-161-3

ŠVANTNEROVÁ, Ľ. – KOŽIAK, R. 2005. *Ekonomika miestnej samosprávy*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB. s. 98, ISBN 80-8083-117-3

TOMEŠ, I. 2010. *Úvod do teórie a metodológie sociálnej politiky*. Praha: Portál. s. 440, ISBN 978-80-7367-680-3.

ŽIŽKOVÁ, J. Sociálna politika, její podstata a základní charakteristika. In: Krebs et al. (2010). *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer ČR. s. 17-49, ISBN 978-80-7357-585-4

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, *Regionálne školstvo – financovanie* [on-line] [cit. 1. 1. 2013]
Dostupné z: < <https://www.minedu.sk/financovanie/> >

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, *Vysoké školstvo – financovanie* [on-line] [cit. 1. 1. 2013]
Dostupné z: < <https://www.minedu.sk/677-sk/financovanie/> >

Ústava Slovenskej republiky č.460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov

Všeobecne záväzné nariadenie mesta Bardejov č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní

Zákon č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

Zákon č.416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce

a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov

Zákon č.582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Zákonník práce č.311/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov

PRÍLOHY

Príloha 1 Prehľad nehnuteľností z hľadiska možnosti oslobodenia/zníženia dane

Tabuľka 3 Stavby a byty pri ktorých môže obec poskytnúť daňovú úľavu

Druh stavby	
Stavby alebo byty vlastnené právnickými osobami založené/zriadené na inú činnosť ako je podnikanie	a)
Stavby alebo byty slúžiace školským zariadeniam, školám a zdravotníckym zariadeniam, zariadeniam na pracovnú rekvalifikáciu a rehabilitáciu občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, stavby užívané na účely sociálnej pomoci a galérie, knižnice, múzeá, divadlá, amfiteátre, kiná, výstavné siene, osvetové zariadenia	b)
Stavby alebo byty, ktorých využitie je obmedzené z dôvodu rozsiahlej rekonštrukcie, stavebnej uzávery alebo umiestnenia na podkopanom pozemku	c)
Stavby na bývanie a byty vo vlastníctve fyzických osôb v hmotnej núdzi, držiteľov preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo držiteľov preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom, fyzických osôb starších ako 62 rokov, ako aj prevažne alebo úplne bezvládných fyzických osôb, ktoré slúžia na ich trvalé bývanie	d)
Garáže a nebytové priestory v bytových domoch slúžiace ako garáž vo vlastníctve držiteľov preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo držiteľov preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom, fyzických osôb starších ako 62 rokov, ktoré slúžia pre motorové vozidlo používané na ich dopravu	e)
Stavby na pôdohospodársku produkciu, stavby využívané na skladovanie vlastnej pôdohospodárskej produkcie, skleníky, stavby pre vodné hospodárstvo okrem stavieb na administratívu a stavieb na skladovanie inej ako vlastnej pôdohospodárskej produkcie	f)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe zákona č. 582/2004 Z. z. v zmysle §17 ods. 3

Tabuľka 4 Pozemky pri ktorých môže obec poskytnúť daňovú úľavu

Druh pozemku	
Pozemky vlastnené právnickými osobami založené/zriadené na inú činnosť, ako je podnikanie	a)
Pozemky cintorínov, kolumbárií, urnových hájov a rozptylových lúk	b)
Močiare, rašeliniská, háje, plochy slatín a slancov vetrolamy, remízky a pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov I. stupňa a II. stupňa, pásma ochrany prírodných liečivých zdrojov I. stupňa a II. stupňa a zdrojov prírodných minerálnych vôd stolových I. stupňa a II. stupňa	c)
Časti pozemkov, na ktorých sú zriadené meračské značky, signály a iné zariadenia bodov, geodetických základov, stĺpy telekomunikačného vedenia a televízne prevádzkače, stožiare rozvodu elektrickej energie, nadzemné časti zariadení na rozvod vykurovacích plynov a pásy pozemkov v lesoch vyčlenené na rozvod vykurovacích plynov a elektrickej energie	d)
Pozemky verejne prístupných športovísk, priestorov a parkov	e)
Pozemky v národných parkoch, chránených areáloch, prírodných rezerváciách, chránených krajinných oblastiach, národných prírodných rezerváciách, národných prírodných pamiatkach, prírodných pamiatkach, chránených krajinných prvkoch, vo vyhlásených ochranných pásmach s tretím a štvrtým stupňom ochrany a územiach medzinárodného významu	f)
Pozemky funkčne spojené so stavbami slúžiacimi verejnej doprave	g)
Pozemky užívané školami a školskými zariadeniami	h)
Lesné pozemky od nasledujúceho roka po vzniku holiny do roku plánovaného začatia výchovnej ťažby (prvej prebierky)	i)
Pozemky obmedzené hospodárskym využívaním vzhľadom na podkopanie, ich umiestnenie v oblasti dobývacích priestorov alebo pásiem hygienickej ochrany vody II. a III. stupňa, ochranu a tvorbu životného prostredia, ich postihnutie nadmerným emisným zaťažením, ekologickými katastrofami, na pozemky rekultivované investičným zúrodňovaním okrem rekultivácií plne financovaných zo štátneho rozpočtu, na rokliny, výmole, vysoké medze s kroviskami alebo kamením, pásma ochrany prírodných liečivých zdrojov II. a III. stupňa a zdrojov prírodných minerálnych vôd stolových II. a III. stupňa, na genofondové plochy, brehovú porasty a iné plochy stromovej a krovinatej vegetácie na nelesných pozemkoch s pôdoochranou, ekologickou alebo krajínou tvornou funkciou	j)
Pozemky vlastnené fyzickými osobami v hmotnej núdzi alebo fyzickými osobami starších ako 62 rokov, ak tieto pozemky slúžia výhradne na ich osobnú potrebu	k)
Pozemky okrem pozemkov v zastavanej časti obce, na ktorých vykonávajú samostatne hospodáriaci roľníci poľnohospodársku výrobu ako svoju hlavnú činnosť	l)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe zákona č. 582/2004 Z. z. v zmysle §17 ods. 2

Príloha 2 Prehľad ročných sadzieb dane z nehnuteľností

Tabuľka 5 Ročné sadzby dane zo stavieb v € za m²

Druh stavby	Zákonom stanovená sadzba	Sadzba stanovená mestom BJ
Stavby na bývanie, drobné stavby s doplnkovou funkciou pre hlavnú stavbu	0,033	0,230
Stavby na pôdohospodársku produkciu, skladovanie pôdohospodárskej produkcie, vlastnú administratívu, vodné hospodárstvo, skleníky	0,033	0,205
Chaty a stavby na individuálnu rekreáciu	0,033	0,535
Samostatne stojace garáže	0,033	0,665
Hromadné garáže	0,033	0,500
Hromadné podzemné garáže	0,033	0,400
Priemyselné stavby, stavby energetiky, stavebníctva, skladov vlastnej produkcie, stavby na vlastnú administratívu	0,033	1,660
Stavby na ostatné podnikanie a zárobkovú činnosť, sklady administratívy spojené s ost. podnikaním a zárobkovou činnosťou	0,033	2,660
Ostatné stavby	0,033	1,660

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe VZN mesta Bardejov č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní

Tabuľka 6 Ročné sadzby dane z bytov v € za m²

Plocha	Zákonom stanovená sadzba	Sadzba stanovená mestom BJ
Nebytové priestory slúžiace na podnikanie a inú zárobkovú činnosť	0,033	2,000
Nebytové priestory – garáže	0,033	0,665
Nebytové priestory slúžiace na inú činnosť	0,033	0,230
Podlahová plocha bytu	0,033	0,230

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe VZN mesta Bardejov č. 118/2011 o určení náležitostí miestnych daní